Sosiaali- ja terveysministeriö

Vastinekuuleminen: Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi (HE 16/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
tiistai 6.5.2025 klo 10.00
Mari Pajula
Erityisasiantuntija

STM:n lausunto

STM:n vastineessa pääpaino on lausuntojen lukuja 9 ja 10 (Valtionavustukset pelihaittatyöhön ja pelihaittatyön rahoitus) koskevissa huomioissa.

Lukuja 9 ja 10 koskevissa huomioissa otetaan kantaa myös esityksen ristiriitaan 30.4.2025 julkaistun Julkisen talouden suunnitelman vuosille 2026–2029 kanssa.

Tämän ristiriidan vuoksi jää epäselväksi, onko esitettyä pelihaittatyön kokonaisuutta mahdollista toimeenpanna esityksen mukaisesti.

Lisäksi vastineessa kommentoidaan valiokunnalle annettuja lausuntoja siltä osin, kun ne liittyvät keskeisesti STM:n vastuulle kuuluvaan haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Yleiset huomiot

- Valtaosa lausunnon antajista arvioi, että esityksellä on rahapelihaittoja lisäävä vaikutus. Arviot tukevat STM:n lausunnossa todettua.
- Järjestelmän ulkopuolisen tarjonnan rajoittamista toivotaan yli toimijarajojen
- Rahapeliala keskimäärin tyytyväinen, mutta toivoo lisää vapauksia liiketoimintaan
- Teollisuuslähtöisessä argumentaatio kanavoinnin ja haittojen ehkäisyn yhteensovittamisesta ja yhteydestä on ristiriitaista:
  - Kanavointiasteen maksimointi ei vähentäisi, vaan lisäisi haittoja, koska:

  a) Laillisesta tarjonnasta puuttuisi haittoja torjuvat elementit

  b) Saatavuuden voimakas lisääminen järjestelmän sisällä lisää osaltaan kysyntää myös järjestelmän ulkopuolella, ei poista sitä (”läikkymisefekti”, porttiteoria)

  - Kansalaiset eivät toivo lisää pelitarjontaa, päinvastoin
  - Lisävapauksia koskevia ehdotukset ovat vahvasti ristiriidassa tavoitteenasettelun kanssa eivätkä ole perusteltuja.

Valtionavustukset pelihaittatyöhön ja pelihaittatyön rahoitus (Luvut 9 ja 10)

- HE perustuu olemassa olevien Veikkausrahoitteisten toimintojen jatkuvuuden turvaamiseen siten, että rahoitus säilyisi nykytasolla (6 miljoonaa/ vuosi)
- Rahapelihaittoja kohtaavat tahot kannattavat laajasti rahapelituottojen kohdentamista pelihaittatyöhön (pelihaittavero/ -maksu), muutamassa lausunnossa ehdotetaan lisäksi valtionavustusten kohdentamista laajemmin ehkäisevään työhön ja järjestöille.
- Budjettirahoitteiseen malliin päädyttiin, vaikka tunnistettiin riskit rahoituksen järjestymisestä

Valtionavustukset pelihaittatyöhön ja pelihaittatyön rahoitus (Luvut 9 ja 10)

- Tunnistettu riski konkretisoitui 30.4.2025: JTS 2026–2029
- THL toimintamenoihin 2,8 miljoonaa (alkaen 2027)
- Valtioavustuksiin ja STM:n toimintamenoihin ei rahoitusta
- Haettu:

1 000 euroa	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
JTS 2026—2029	-	-	-	-
Rahapelihaittojen seuranta, tutkimus ja arviointi sekä ehkäisyn ja hoidon kehittäminen (STM).	-	500	500	500
Valtionavustukset pelihaittojen ehkäsyyn ja vähentämiseen	1 500	1 200	2 700	2 700
JTS 2026—2029	**1 500**	**1 700**	**3 200**	**3 200**

Vaikutukset

- Valiokunnalle esitetyissä lausunnoissa tätä vaihtoehtoa ei luonnollisesti ole ollut mahdollista ottaa huomioon, koska esitykseen kirjattu 6 miljoonaa
- Vaikutukset, jos rahoitus toteutuu JTS:n mukaan -> osa pelihaittatyöstä lakkaisi
  - THL:n ulkopuoliseen tieteelliseen tutkimukseen ei rahoitusta
  - Hyvinvointialueiden kehittämistyötä voitaisi tukea.
  - Yli 20 vuotta toimineet sähköiset anonyymit pelihaittapalveluiden lakkaisivat olemasta, millä olisi iso pelihaittapalveluja nykyisestä heikentävä vaikutus:

2024 Peluurin eri palveluihin (auttava puhelin ja chat, Peli poikki -ohjelma ja OmaPeluuri) osallistui noin 3 800 pelaajaa, läheistä ja pelihaittoja työssään kohtaavaa ammattilaista. Vuonna 2024 Peluurin verkkosivuilla vieraili 146 000 uutta käyttäjää, jotka hakivat tietoa esimerkiksi keinoista rajoittaa pelaamista ja työkaluja oman pelaamisen haitallisuuden arviointiin.

Tarpeet

Hallituksen tahtotilan tulisi käydä hallituksen esityksestä selvästi esille. Hallitusohjelman ja HE:n mukainen rahoitus tulisi turvata. Muutoin myös vaikutusten arviointeja koko esityksen osalta tulee muuttaa.

Mikäli luvun 9 mukaisia valtionavustuksia ei voida turvata valtion budjetista, tulisi esitystä muuttaa lisäämällä siihen tarvittavat pykälät yhtiöille kohdennettavasta pelihaittamaksusta. Lausunnoissa kannatettiin pelihaittamaksua, vaikka kehyspäätös ei vielä ollut tiedossa.

Erityisesti sähköisten anonyymien pelihaittapalveluiden (auttava puhelin) turvaaminen järjestelmämuutoksessa on välttämätöntä siten, ettei palvelun järjestämiseen tule katkosta.

Muut kehittämistarpeet järjestelmämuutoksen tavoitteidenmukaisuuden parantamiseksi

- Keskitetty pelirajoituskokonaisuus
- Huolenpitovelvollisuuden velvoittava ohjeistus
- Nuorten aikuisten suojelu
- Fyysiset automaattien haittojen hallinta
- Markkinointi
- Järjestelmän ulkopuolisen tarjonnan rajoittaminen

Miten?

- HE:n muokkaaminen vähintään siten, että luvun 9 mukaisille valtionavustuksille pelihaittojen torjumiseen turvataan rahoitus
- Hallitusohjelma:
  - Varmistetaan rahapelihaittojen ehkäisemisen riittävät resurssit julkisella sektorilla ja järjestösektorilla.
  - Varmistetaan hoidon saatavuus peliriippuvaisille huomioiden myös etäpalvelut.
- Velvoittavien huolenpitotoimien oheistamisen mahdollistaminen (asetuksenantovaltuus)
- Asetustasoisen sääntelyn varmistaminen joko velvoittavuutta lisäämällä tai muutoin varmistamalla kattava asetuksenantovaltuuksien käyttöönotto
- Muilta osin rahapelijärjestelmän uudistaminen tarvitsee merkittävien rahapelihaittoihin liittyvien riskien ja puutteiden vuoksi ratkaisuja viimeistään jatkohankkeessa, jossa esityksen puutteita ja aikataulupaineen vuoksi selvittämättä tai huonosti selvitettyjä asiakokonaisuuksia selvitetään tarkemmin

Kiitos!

Sosiaali- ja terveysministeriö